

Jacek Wrzeński

Funeralia Lednickie - warsztaty archeologiczno-antropologiczne

Studia Lednickie 11, 255-256

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Funeralia Lednickie — warsztaty archeologiczno-antropologiczne

Pomysł organizowania naukowych spotkań archeologów i antropologów zrodził się w toku dyskusji wśród poznańskich archeologów ze Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich. Po zaprezentowaniu w 1994 roku w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy wyników multidyscyplinarnych badań przeprowadzonych na materiale z cmentarzyska w Dziekanowicach uświadomiono sobie potrzebę spotkań cyklicznych. Od 1999 roku Funeralia Lednickie odbywają się systematycznie każdego roku. Do współorganizatorów warsztatów dołączyło Polskie Towarzystwo Antropologiczne i Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy. Miejscem spotkań było początkowo schronisko na Ostrowie Lednickim, a od 2002 roku — spichlerz w Dziekanowicach, w kompleksie siedziby MPP.

Funeralia gromadzą reprezentantów różnych dziedzin wiedzy zajmujących się badaniami cmentarzysk oraz zainteresowanych problematyką związaną z obrzędowością i zwyczajami sepulkralnymi, a także tych, którzy w swych badaniach sięgają zagadnień poruszanych w trakcie kolejnych spotkań. Funeralia są wydarzeniem bez precedensu w skali nie tylko ogólnopolskiej. Corocznie bierze w nich udział około 130 uczestników reprezentujących różne dyscypliny naukowe. Celem warsztatów jest konfrontacja najnowszych wyników badań z nowymi metodami, z prądami naukowymi i poglądami na przeszłość pod kątem problematyki funeralnej. Jednym z ważniejszych osiągnięć Funeraliów jest nie tylko ich cykliczność, ale zbieranie materiałów i publikowanie ich w formie samodzielnych wydawnictw.

W dniach 12–13 maja 2010 roku odbyły się trzynaste Funeralia pt. „Kim jesteś człowieku”. W tym roku omawialiśmy zagadnienia dotyczące możliwości identyfikacji osób pochowanych. Widniejące w tytule wyrażenie *jesteś* nie jest pomysłką ani przypadkiem. Mogłoby się wydawać, iż w odniesieniu do pradziejów nie powinniśmy używać wyrażenia *jesteś*, ale raczej *byłeś*. Tak naprawdę jednak chyba nigdy (w odniesieniu zwłaszcza do starszych okresów) nie dowiemy się, kim *był* człowiek pradziejowy. Nadajemy mu swoją własną interpretację, własne oznaczenie, własną rolę. Tak więc człowiek pradziejowy dostaje drugie — nowe życie. I właśnie o interpretację chodziło na konferencji. Postawiliśmy pytania: czy na podstawie

badan archeologicznych jesteśmy w stanie zidentyfikować rolnika, hodowcę, kowala, wojownika...? Czy na podstawie analiz antropologicznych możemy zidentyfikować pisarzy, astronomów, jeźdźców, kowali, łuczników, tkaczki...? Na jakich podstawach opieramy się, rekonstruując strukturę społeczną, status majątkowy, pozycję w społeczności konkretnych zmarłych. Jakie badania wspierają nas w identyfikacji zmarłego osobnika, rodzin, grup społecznych czy populacji. W jakim stopniu wydarzenia historyczne, konkretne daty, znane postaci ułatwiają, a w jakim powodują uproszczenia w identyfikacji i rekonstrukcji zmarłych, których szczątki odkrywane są podczas archeologicznych badań wykopaliskowych? Czy jest możliwa identyfikacja postaci historycznych na podstawie szczątków kostnych i źródeł pisanych?

Materiały będące efektem trzynastych Funeraliów (przez dwa dni wygłoszono 38 referatów) opublikowano w postaci tomu *Kim jesteś człowieku? Funeralia Lednickie — spotkanie 13.* (2011).

W dniach 11–12 maja 2011 roku odbyły się kolejne warsztaty pt. „Obcy. Funeralia Lednickie”, podczas których omawiano zagadnienia dotyczące możliwości identyfikacji *obcych*. We współczesnej kulturze naszego kręgu cywilizacyjnego *obcy* postrzegany jest jako osoba ambiwalentna. Jednak nieco wnikliwsze spojrzenie ujawnia wiele emocji, z jakimi wiąże się „spotkanie z obcym”. Mimo pozytywnego nastawienia i ciekawości towarzyszącym takim kontaktom, nasze obawy biorą górę i bądź ostrożność, bądź wrogość są częstym akcentem, jaki ujawnia się w naszym postępowaniu i sposobie myślenia wobec obcych. A jak stosunek ów, wzajemne relacje mogły wyglądać w przeszłości? Jak postrzegano obcego kulturowo, etnicznie? Jak postrzegano wyznających inną wiarę, kultywujących odmienne zwyczaje? Jak postrzegano obcych osadników, sąsiadów przynoszących z sobą odmienne wartości kulturowe? Jak traktowano chorych, ułomnych, biednych... Czy „swoi”, z którymi żyjemy, nie staną się „obcymi” po śmierci?

Symbolem 14. Funeraliów byli Kain i Abel — bracia, którzy stają się sobie obcy. Podczas dwóch dni konferencji wygłoszono 41 referatów będących próbą odpowiedzi na stawiane pytania: czy z problemem obcych spotykamy się na cmentarzyskach? Czy cmentarzyska są miejscem, gdzie spotykają się „swoi” i „obcy”? Co może być wyznacznikiem swojskości i obcości — miejsce pochowania, sposób traktowania zmarłego, przedmioty mu towarzyszące? A może odmienny wygląd — odtwarzany w wyniku analiz antropologicznych, czy dzięki zastosowaniu nowoczesnych metod badawczych (m.in. odtwarzanie diety, DNA itp.)?

Zebrane teksty zostały przygotowane do publikacji, która ukazała się w 2012 roku *OBCY. Funeralia Lednickie — spotkanie 14.*